

Osobnost moravského markraběte Jošta Lucemburského a jeho návštěva Polné

Kdo byl Jošt Lucemburský? Nejstarší ze tří synů moravského markraběte **Jana Jindřicha Lucemburského** (*1322, †1375), mladšího bratra českého, římského krále a císaře **Karla IV.** (*1316, †1378), a jeho druhé manželky **Markéty Opavské**, dcery Mikuláše II.¹

Jošt se narodil v Brně v říjnu 1354.² Hned od narození mu byla věnována velká pozornost, protože byl prvním mužským potomkem rodu Lucemburků. V případě úmrtí císaře Karla IV., který byl doposud bez mužských potomků, a v případě úmrtí Joštova otce Jana Jindřicha, by se mladý Jošt stal právoplatným dědicem českého královského trůnu. Z toho důvodu byl zahrnován péčí a dostalo se mu kvalitní výchovy i vzdělání. S Joštem jako dědicem českého trůnu počítal Karel IV. až do roku 1361. Tehdy se císaři konečně narodil dlouho očekávaný syn, jmenoval se Václav a v českých dějinách je znám jako Václav IV.

Jošt měl celkem 5 sourozenců, kteří se dožili dospělosti, dva bratry **Jana Soběslava** (*1357, †1396) a **Prokopa** (*1358, †1405) a tři sestry – **Kateřinu** (*1353, †1378), provdanou za vévodu Jindřicha z Falkenbergu, **Alžbětu** (*1355, †1400), provdanou za mišeňského markraběte Viléma I., a **Annu** (*1356, †1398), provdanou za bohatého českého šlechtice Petra ze Šternberka.

Od druhé poloviny 60. let se Jošt začal zúčastňovat všech důležitých jednání, týkajících se lucemburského rodu, při nichž získával politické zkušenosti pod dohledem otce Jana Jindřicha a strýce Karla IV. Podobně byli do tajů vysoké politiky zasvěcováni i oba Joštovi mladší bratři.

Markrabě Jan Jindřich sepsal v roce 1371 závěť, v níž stanovil nástupnická práva svých synů a rozdělil mezi ně markraběcí majetek. Podle závěti se vlády na Moravě měl ujmout nejstarší syn Jošt jako „*markrabě moravský a pán Moravy*“. Zbylí dva synové Jan Soběslav a Prokop měli také užívat markraběcí titul, ale obdrželi jen přesně vymezené statky s tím, že Joštovi složí lenní slib.³ Nástupnická koncepce Jana Jindřicha však nepočítala s vladařskými ambicemi

1 První sňatek Jana Jindřicha s Markétou Tyrolskou zvanou Pyskatou, dcerou bývalého českého krále Jindřicha Korutanského, dopadl fiaskem – Markéta Jana zapudila a společensky znemožnila.

2 Brno se stalo markraběcím sídlem od roku 1350 za Jana Jindřicha.

3 Podle závěti připadly Joštovi $\frac{2}{3}$ markraběcího majetku, mladší bratři získali poměrnou část ze zbývajících $\frac{1}{3}$.

dravých mladších bratrů. Brzy se mělo ukázat, že v závěti určené vztahy mezi bratry v reálu nebudou fungovat. Ani jednomu z mladších bratrů se totiž nezamlouvala podřízenost nejstaršímu Joštovi.

Do centra vysoké středoevropské politiky se Jošt dostal již v roce 1372, kdy byl jmenován spoluvládce na Moravě. Brzy poté, někdy mezi roky 1372-1374, se Jošt oženil s **Alžbětou (Anežkou) Opolskou**, dcerou vévody Boleslava Opolského a sestrou Vladislava Opolského.⁴ Hned po nástupu do spoluvlády osvědčil Jošt své schopnosti v praxi, když uklidňoval spory mezi pány ze Šternberka a pány z Kravař, kteří spolu vedli drobnou válku.

V roce 1375 se mladý Jošt podílel spolu s otcem a bratry na založení kartuziánského kláštera Sv. Trojice v Králově Poli,⁵ a poté odjel na diplomatickou cestu s císařem Karlem IV. do severního Německa. Z cesty se však vrátil předčasně, protože v listopadu 1375 zemřel jeho otec Jan Jindřich a Jošt se musel ujmout vlády na Moravě. Po svém příjezdu na Moravu řešil neshody s Janem Soběslavem, který napadl otcovu závěť.⁶ V následujícím roce (1377) byl Jošt členem doprovodu císaře Karla IV. při volbě a korunovaci mladého Václava za římského krále.

V roce 1378 získal Jošt do zástavy Kladsko náhradou za dluh Karla IV.,⁷ jehož vyrovnání přešlo dědičně na Karlova nástupce Václava IV. Lucemburská politika zaznamenala v roce 1378 vážné otřesy. Nejprve došlo k rozštěpení katolické církve – tzv. schizma, církev měla v čele dva papeže, kolem nichž se soustřeďovali evropští panovníci podle momentální politické konstelace. Záhy po těchto událostech zemřel císař Karel IV.

Karlova úmrtí Jošt využil k posilování postavení Moravy v rámci českého státu. Otevřeně proti králi Václavovi IV. nevystoupil, ale své politické kroky začal více osamostatňovat.⁸ V otázce dvojpapežství se s bratrem Prokopem zařadili mezi stoupence avignonského papeže, což vyvolalo v letech 1379 až

4 Vladislav Opolský patřil mezi ústřední muže středoevropské politiky přelomu 14. a 15. století.

5 Během svého života provedl markrabě Jošt samostatně jedinou fundaci kláštera, v roce 1392 založil kartuziánský klášter u Dolan.

6 Jan Soběslav se s podřízeností bratrovi Joštovi jen těžko smířoval. Nejinak tomu mělo brzy být i u Prokopa. První konflikt mezi bratry vypukl téměř hned po smrti Jana Jindřicha. Janem Jindřichem nastolená křehká rovnováha mezi jeho syny měla jen krátké trvání.

7 Císař Karel IV. si půjčil peníze na hrazení dluhů spojených se získáním Braniborska od svého bratra Jana Jindřicha, na něž vystavil dlužní úpis.

8 Jošt podporoval v bojích o nároky na uherský trůn svého bratrance **Zikmunda Lucemburského** (*1368, †1436), mladšího bratra krále Václava IV., druhého syna Karla IV., od roku 1378 markraběte braniborského.

1380 roztržku mezi Joštem a olomouckým biskupstvím.⁹ V jejím průběhu byla na markraběte uvalena klatba,¹⁰ pod jejíž tíhou byl Jošt donucen uzavřít příměří a zříci se římského papeže. Tím si ale popudil bratra Prokopa a jejich počáteční přátelství a politická shoda zaznamenaly první vážnou trhlinu. K dalšímu zhoršení jejich vztahů došlo poté, co se Jan Soběslav rozhodl věnovat duchovní kariéře a Prokop vznesl na jeho markraběcí majetky nároky.¹¹ S majetkem po Janu Soběslavovi však měl Jošt jiné plány. V létě roku 1381 napětí mezi markraběcími bratry přerostlo v otevřenou válečnou akci – tzv. „markraběcí válka“ (1381-1382). Od osmdesátých let 14. století se Morava na čtvrt století propadla do víru konfliktů.

Za úspěšnějšího v prvním střetnutí mezi moravskými markrabaty lze považovat Prokopa, kterému se podařilo získat díky silnější podpoře moravské šlechty většinu statků po Janu Soběslavovi.¹² Po uzavření příměří se vztahy mezi bratry na čas urovnaly.

V roce 1383 jmenoval Václav IV. Jošta říšským vikářem (zástupce římského krále) v Itálii a obdaroval jej rozsáhlými pravomocemi. Václav IV. se totiž připravoval na korunovační jízdu do Říma a snažil si upevnit svoji pozici v neklidné Itálii.¹³ Jošta zaměstnávaly více než v Itálii záležitosti v Polsku a Uhrách. V roce 1385 podnikl Jošt spolu s Prokopem vojenské tažení do Uher. Připojili se k výpravě svého bratrance Zikmunda Lucemburského, aby pomohli prosadit jeho práva na uherský trůn. Jako úhradu nákladů získali markraběcí bratři od Zikmunda do zástavy rozsáhlé území na západním Slovensku a část Braniborska. Markrabata Jošt a Prokop znovu vojensky podpořila Zikmunda v Uhrách v roce 1386, protože se proti mladému Lucemburkovi zformovala silná opozice v čele s neapolským králem Karlem III. Malým, který se nechal korunovat uherským králem.¹⁴ Tažení bylo úspěšné a definitivně zajis-

9 Olomoucký biskup stál za římským papežem.

10 Klatba zakazovala konání veškerých církevních obřadů na celém území, v našem případě Moravy, a umožňovala, aby poddaní vypověděli poslušnost panovníkovi.

11 Když se Jan Soběslav nedokázal prosadit na politické scéně, usoudil, že bude vhodnější věnovat se církevní kariéře. Teprve v této sféře se mu podařilo uspokojit svoje ambice. Nejprve krátce působil jako litomyšlský biskup, poté se stal olomouckým biskupem a nakonec zakotvil v Aquileji v úřadě patriarchy.

12 První střet mezi moravskými markrabaty probíhal v širším středoevropském kontextu; válka souvisela s několika současně probíhajícími střetnutími v sousedních státech – válka v alpských zemích, v Polsku, tzv. popská válka Václava IV. s knížetem Václavem Lehnickým o vratislavské biskupství aj.

13 Korunovační jízda se neuskutečnila a Václavův odklon od aktivní říšské politiky přispěl k zesílení opozice proti jeho osobě v Německu.

14 Tažení do Uher se tentokrát zúčastnil také král Václav IV.

tilo Zikmundovi královskou korunu. Na jaře 1387 dosáhl Zikmund uznání a slavnostní korunovace.

Koncem osmdesátých let 14. století začal Václav IV. připravovat svoji abdikaci na římský trůn a uvažoval o Joštově prosazení do čela Svaté říše římské. Abdikace se však neuskutečnila a Jošt projevil svoje zklamání tím, že se ve sporu Václava IV. s rakouským vévodou Albrechtem III. o obsazení pasovského biskupství postavil na stranu Albrechta.

Václav IV. se snažil udržet Jošta na své straně, proto mu zastavil v roce 1388 Lucembursko a Alsasko výměnou za Kladsko. Václav IV. také inicioval spojeneckou smlouvu mezi Zikmundem a Joštem, v jejímž rámci došlo k majetkovému vyrovnání mezi Lucemburky. Jošt s Prokopem vrátili Zikmundovi území na západním Slovensku a Zikmund jim za to zastavil Braniborsko.

Zatímco o Lucembursko se Jošt příliš nestaral a správu vévodství svěřil spolehlivým úředníkům, o Braniborsko projevoval větší zájem, neboť s jeho držbou byla spojena kurfiřtská hodnost říšského arcikomorníka.¹⁵ Jošt se chopil příležitosti a převzal správu sám, Prokopa stanovil svým nástupcem v případě bezdětné smrti a slíbil mu odškodnění. Při jeho řešení došlo k historické události. Joštem vystavený zápis ze dne 17. března 1389 se stal první listinou vydanou panovníkem v češtině.

Jošt vystupoval stále více samostatněji a král Václav IV. si jej udržel na svoji straně jen s největším úsilím. V roce 1389 mu obnovil úřad říšského vikáře v Itálii, a doufal, že si tím zároveň zajistí podporu Joštova mladšího bratra Jana Soběslava, který se v roce 1387 stal aquilejským patriarchou.¹⁶

V roce 1390 získal Jošt od svého spojence Vladislava Opolského Krnovsko jako úhradu půjčky. Tím se dostal do střetu s králem Václavem IV., který s Polskem vytvořil protivladislavskou koalici a společně pak vyhlásili opolskému knížeti válku. Jošt krále nepodpořil,¹⁷ zatímco Prokop přešel na stranu koalice.

Od tohoto roku se vztahy mezi Václavem IV., Prokopem a Joštem zhoršovaly. K prohloubení rozporů přispělo Václavovo sblížení s Prokopem a Pro-

15 Kurfiřti volili římské krále. Bylo jich celkem sedm, 4 z řad světských panovníků (král český, falckrabě rýnský, markrabě braniborský a vévoda saský) a 3 zastupovali církev (arcibiskup trevírský, mohušský a kolínský).

16 Aquilea se nachází na severním pobřeží Jaderského moře. Při vykonávání úřadu patriarchy zabředl Jan Soběslav do problémů složité italské politiky, která se mu nakonec stala osudnou. V roce 1396 byl v Udine zavražděn svými nepřáteli.

17 Vladislav Opolský byl Joštův švagr, udržovali spolu přátelské vztahy a politicky se podporovali.

kopovo sepjjetí s královským dvorem v Praze.¹⁸ Situaci zkomplikoval i Jošt; používal titul markrabě braniborský a arcikomorník říšský, aniž na to měl podle vzájemných smluv právo.¹⁹

Od konce osmdesátých let 14. století byly politické střety mezi Lucemburky stále čtenější. Jednotliví příslušníci Lucemburského rodu zastávali odlišné postoje v otázkách zahraniční politiky²⁰ i ve vnitřní politice českého království.²¹ Vzájemná rivalita mezi Lucemburky a vnitrodynastické různice politicky i mocensky oslabovaly jejich pozice. Mezi lucemburskými bratřenci propukaly sváry, které často ústily k násilným činům a ozbrojeným válečným akcím. Spojenectví střídalo nepřátelství, válečné akce přerušovala krátká příměří. Od roku 1393 se rozhořela mezi markrabaty „druhá markraběcí válka“ (1393-1396), do níž se postupně zapojili všichni Lucemburkové.²²

V průběhu válek se vytvořila proti českému králi Václavovi panská jednota,²³ s níž spolupracoval i markrabě Jošt. Členům panské jednoty se podařilo v roce 1394 krále Václava zajmout a uvěznit ho. Nepokoje však neutichly a boje probíhaly i po králově propuštění. Válka se protahovala a ke smíru nepřispělo ani uvěznění Jošta Václavem IV. na Karlštejně.²⁴ Ke zklidnění atmosféry došlo až v roce 1397. Po jednáních uzavřel český král s Joštem spojenectví a udělil Joštovi doživotně do zástavy Horní a Dolní Lužici.²⁵

Král Václav IV. i nadále usiloval o Joštovu přízeň. Proto mu v roce 1397 udělil Braniborsko do trvalé držby a potvrdil mu, poté co Jošt složil lenní slib, kurfiřtskou hodnost arcikomorníka Svaté říše římské. V důsledku „karlštejn-

18 V roce 1391 byl Prokop králem jmenován hejtmanem českého království.

19 Podle smlouvy z roku 1388 mohl titulu užívat nejdříve v roce 1393, pokud by nedošlo k vykoupení Braniborska Zikmundem.

20 Politika týkající se vztahů s Polskem, rakouskými zeměmi, Svatou říší římskou, Francií, církevního schizmatu a tureckého nebezpečí.

21 Problémy s opozicí panstva nesouhlasícího se způsobem vlády Václava IV., nevyjasněné nástupnické otázky a majetkové poměry v Lužici, Slezsku a Braniborsku.

22 Na Joštově straně zasáhl Zikmund, Prokop se zase mohl spolehnout na podporu Václava IV. a **Jana Zhořeleckého** (*1370, †1396), nejmladšího syna Karla IV.

23 Panskou jednotu tvořila převážně česká šlechta, nespokojená s vládou Václava IV.

24 Joštovi stoupenci dosáhli na králi brzké propuštění markraběte na svobodu.

25 Nespokojený Prokop využil Zikmundových problémů s Turky a vpadl do Uher, aby se odškodnil za Braniborsko. Ani Zikmund totiž nehodlal uznat Prokopovy nároky na Braniborsko. Prokopovo tažení bylo úspěšné, přiměl Zikmunda ke spojenecké smlouvě a podržel si území dobytá na západním Slovensku.

ských vražd²⁶ se Joštova pozice změnila, upadl v nemilost krále a pozice na královském dvoře opanoval Prokop. Na přelomu let 1397/1398 uzavřeli markrabě Jošt a Prokop příměří, přesto jejich stoupenci dál vedli drobnou válku. Markrabata nejspíš využila skutečnosti, že král Václav pobýval delší dobu v západní Evropě a Prokop po tu dobu zastával úřad hejtmana království. Navíc Jošt potřeboval klid, aby se mohl věnovat urovnání rozháraných vnitřních poměrů v Braniborsku.

V roce 1399 uzavřeli Jošt a Zikmund spojenectví. Skutečnost, že papež uvrhl na Prokopa v březnu klatbu za pustošení statků olomoucké kapituly, vyvolala nové boje mezi markrabaty. Proti Prokopovi nyní vojensky vystoupil na Joštově straně také uherský král Zikmund. Prokop se dostal do tísnivé situace, pod tlakem upustil od snahy ovládnout Horní a Dolní Lužici a stáhl se na Moravu, kde mezitím přišel o řadu svých opěrných bodů.²⁷ V lednu roku 1400 uzavřeli v Jihlavě Prokopovi protivníci – Jošt, Zikmund, české panstvo a klérus spolek proti markraběti a jeho stoupencům, coby rušitelům míru. Prokopova snaha získat na svoji stranu krále Václava IV. se nezdařila, protože pozice u krále drželi pevně ve svých rukách Jošt se Zikmundem.²⁸

Složitě vztahy a vzájemná rivalita se nejvýrazněji projeví v letech 1400–1401. Po sesazení Václava IV. z říšského trůnu králi poskytli okamžitou pomoc jedině Jošt. Zikmund a Prokop byli zaměstnáni vzájemnou válkou. Později Václav IV. odmítl pomoc svého bratra Zikmunda kvůli jeho nehorázným požadavkům.²⁹

Situace se zkomplikovala, když na stranu nového římského krále Ruprechta III. Falckého přešel nejprve Jošt a poté i Václavovi věrný Prokop.³⁰ Ofenzíva krále Ruprechta III. vážně ohrožovala Václavův český trůn. Až tato hrozba přiměla Jošta, Václava IV. a Prokopa spolupracovat a s podporou domácí šlechty a kléru vyjednali smír a odchod říšských vojsk obléhajících Prahu.³¹

26 Při jednání královské rady na Karlštejně byli zavražděni čtyři členové královské rady včetně s Purkarktem Strnadem z Janovic, kteří byli Joštovými stoupenci. Vraždy iniciovali a provedli stoupenci panské jednoty a hofmistr kníže Jan II. Opavský, aby se zabránilo odhalení machinací králova podkomořího Zikmunda Hulera.

27 Neúspěchy si Prokop vynahradil dobytím Znojma, v němž se usídlil a vedl odtud další boje.

28 Jošt dostal od Václava IV. potvrzení na držbu Braniborska a kurfiřtské hodnosti.

29 Zikmund požadoval nástupnictví v Čechách, postoupení Moravy, Slezska, Lužice a zaplacení všech výdajů.

30 Zikmund byl dočasně „mimo hru“, od dubna 1401 byl vězněn uherskou opozicí.

31 Václav musel za opětovné získání věrnosti markrabatům zaplatit – Jošt dostal potvrzení na doživotní držbu Dolní Lužice a finanční odstupné, Prokop získal právo na vykoupení Kladska ze zástavy a doživotní rentu.

Uzavření příměří umožnilo Lucemburkům účinněji intervenovat v Uhrách k osvobození Zikmunda. Intervence byla úspěšná, v srpnu 1401 uherská opozice Zikmunda propustila, a ten okamžitě zahájil jednání s Václavem IV. o společném postupu.

V roce 1402 došlo mezi Václavem IV. a Prokopem na jedné straně a Zikmundem na straně druhé k vážné roztržce.³² Zikmund přikročil k ráznému kroku a v březnu 1402 zajal nejprve krále Václava IV. a v červnu i Prokopa, když jej pod ochranným glejtem vylákal z Bezdězu. Oba zajatce odvekl nejprve do jižních Čech na statky pánů z Rožmberka a poté do Horních Rakous.³³

Zikmundova snaha ovládnout české království a zajetí krále Václava IV. a markraběte Prokopa vyvolala v zemi odpor. Proti Zikmundovi a jeho stoupen-cům vystoupila silná opozice. Mezi oběma tábory vzplály boje. Vůdčí osobností protizikmundovské skupiny se po návratu z Braniborska stal Jošt.³⁴ Zahájil okamžitě usilovná diplomatická jednání, vydal manifest k osvobození krále Václava IV. a markraběte Prokopa. Proti Zikmundovu spojenectví s rakouskými Habsburky uzavřel Jošt spojenectví s uherskými stavy. Pod soustředěným tlakem, vedeným z českého území a z Uher opoziční šlechtou v čele s uherským vzdorokrálem Ladislavem Neapolským, přijal Zikmund příměří a přistoupil na jednání. V jejich průběhu Václav IV. v listopadu 1403 uprchnul, znovu se ujal vlády a spolu s Joštem zahájil přípravy na odvetu a na osvobození Prokopa.

Během let 1401-1405 prokázal Jošt nesporné kvality a díky svým diplomatickým schopnostem zklidnil poměry a přispěl k posílení lucemburských pozic.³⁵ V roce 1405 vedl Jošt se Zikmundem v Budíně jednání, při nichž se mu podařilo dosáhnout Prokopova propuštění a přiměl Zikmunda k vzájemné spolupráci mezi Lucemburky.³⁶

32 Zikmund usiloval o vládu v českém království a získání Prokopových moravských statků.

33 Václava IV. předal Zikmund rakouským vévodům, kteří jej internovali ve Vídni, zatímco Prokopa převezl na svůj hrad do Prešpurku (Bratislavy).

34 Mezi nejbližší Joštovy spolupracovníky tehdy patřili přední čeští šlechtici: nejvyšší hofmistr a nejvyšší purkrabí Jan Krušina z Lichtenburka (dříve straník markraběte Prokopa) a Boček z Poděbrad.

35 Jošt odrazil útok Zikmunda a rakouských vévodů na jižní Moravě na jaře 1404, vyjednal příměří mezi Václavem a Habsburky a zasloužil se o definitivní vyřešení sporných otázek a obnovení smlouvy o vzájemném nástupnictví mezi Lucemburky a Habsburky z dob Karla IV. Úspěšně urovnával rozhárané vnitřní problémy v Braniborsku a Lucembursku.

36 Prokop brzy po svém propuštění onemocněl a v září 1405 v Brně zemřel.

I v následujících letech 1405-1411 stál Jošt pevně na straně krále Václava IV., pro něhož se stal nepostradatelným pomocníkem a rádcem při vykonávání svých vladařských povinností. Jošt úspěšně urovnával nepokoje na území českého státu a provedl intervenci do alpských zemí zmítaných delší dobu občanskými válkami mezi Habsburky. V neposlední řadě se také podílel, podobně jako Zikmund, na přípravách všeobecného koncilu v Pise.

Markrabě Jošt podle všeho sympatizoval s reformním hnutím v českých zemích, proto nejspíš dostal od Mistra Jana Husa v roce 1410 darem překlad Viklefova Trilogia. V červnu téhož roku byl vyzván, aby v Praze rozhodl, zda má pražský arcibiskup Zbyněk Zajíc z Házmburka spálit Viklefovy sebrané spisy či nikoliv.³⁷ Právě při své cestě z Brna do Prahy navštívil Jošt Lucemburský Polnou. K události došlo 19. července 1410.³⁸

V Polné se markrabě zřejmě objevil jen na dobu nezbytně nutnou, snad zde i přenocoval nebo se zastavil, aby si odpočinul od náročného a únavného cestování a vyřešil neodkladné panovnické záležitosti. O jeho zdejším pobytu nemáme přesnější informace. Jediný dochovaný důkaz Joštovy návštěvy představuje listina, v níž markrabě potvrdil vydání dvou starších listin moravským hejtnanem Lackem z Kravař a Anežkou z Meziříčí pro města Velké Meziříčí a Velká Bíteš z roku 1408. Markraběcí listina ze dne 19. července 1410 je důležitá, protože uvádí jako místo vydání právě Polnou.³⁹

Tento stvrzující akt byl ve středověku běžnou skutečností. Bývalo zvykem, že šlechtici udělovali svým městům privilegia a později je nechali ještě potvrdit panovníkem. Privilegia tím nabyla díky panovnickové autoritě větší právní váhy. Vládcí přistupovali ke stvrzování šlechtických listin ochotně, protože jim to přinášelo značný příjem do královské pokladny.

Vzhledem k tomu, že se Polná nacházela na staré zemské stezce spojující Čechy s Moravou, je možné se domnívat, že Polnou Jošt využíval na svých cestách častěji.⁴⁰ Jsou to však pouze spekulativní závěry, není známa žádná další zpráva, která by tuto domněnku potvrzovala.

37 Jošt byl znalec knih, což byl pro arcibiskupa zřejmě důvod nechat knihy spálit ještě před jeho příjezdem.

38 Majitelem Polné tehdy byl Jan Ptáček z Pirkštejna, (s manželkou Jitkou z Kunštátu) brněnský zemský sudí a stoupenec markraběte Jošta.

39 Vydání listin Joštem v Polné je popisováno T. Baletkou v knize *Páni z Kravař* na straně 216, Václavem Štěpánem v knize *Moravský markrabě Jošt (1354-1411)* na straně 668 a Františkem Pojmonem v knize *Polná. Popis dějepisný, místopisný a statistický* na straně 21.

40 Příhodná poloha Polné uprostřed rozlehlého hraničního hvozdu mezi Čechami a Moravou by tomu mohla nasvědčovat.

Po smrti římského vzdorokrále Ruprechta III. v roce 1410 byl do Frankfurtu nad Mohanem svolán volební sněm. Kandidaturu ohlásili dva Lucemburkové – Zikmund a Jošt.⁴¹ Po neshodách mezi kurfiřty došlo k tzv. „dvojité volbě“, při níž byl nejprve 20. září 1410 zvolen římským králem Zikmund a 1. října pak i Jošt. Zvolením hlavou Svaté říše římské dosáhl Jošt největšího úspěchu ve své kariéře. V jeho podání se však jednalo o „labutí píseň“, neboť římským králem se stal na úplném sklonku života. Jošt nestihl přikročit k jednání se Zikmundem o vyjasnění vzájemných vztahů a 18. ledna 1411 v Brně skonal. Dne 20. února pak byl slavnostně pochován v kostele sv. Tomáše.

V osobě Jošta Lucemburského odešel schopný muž, římský král, markrabě braniborský a moravský, vévoda lucemburský a poslední samostatný vládce Moravy.⁴² Protože Jošt i jeho bratr Prokop nezanechali dědice, vládu na Moravě a v Lucembursku fakticky převzal král Václav IV., vládu v Braniborsku pak král Zikmund.⁴³

Seznam literatury:

- Baletka, T.: *Páni z Kravař*, Praha 2003.
Bartlová, M., Bobková, L.: *Velké dějiny zemí Koruny české IV. (1310-1402)*, Praha 2000.
Čejka, J. a kol.: *Polná 1242-1992*. Brno 1992.
Čornej, P.: *Velké dějiny zemí Koruny české V. (1402 – 1437)*, Praha 2000.
Fiala, Z.: *Předhusitské Čechy 1310-1419*, Praha 1978.
Mezník, J.: *Lucemburská Morava 1310-1423*, Praha 1999.
Moravští Lucemburkové 1350-1411, Sborník prací Muzea města Brna, Brno 2000.
Papajík, D.: *Páni ze Sovince*, Praha 2005.
Plaček, M., Futák, P.: *Páni z Kunštátu*, Praha 2006.
Pojmon, F.: *Polná. Popis dějepisný, místopisný a statistický*, Hradec Králové 1897.
Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze království Českého I-XV*, Praha 1882-1927.
Spěváček, J.: *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*, Praha 1982.
Spěváček, J.: *Václav IV. (1361-1419)*, Praha 1986.
Šmahel, F.: *Husitská revoluce I.*, Praha 1993.
Štěpán, V.: *Moravský markrabě Jošt (1354-1411)*, Brno 2002.
Válka, J.: *Dějiny Moravy I, Středověká Morava*, Brno 1991.

41 Jošt kandidoval poté, co získal souhlas Václava IV., který se o politiku zajímal stále méně, vládnutí svěřoval jiným a raději se uchýloval do ústraní na své lovecké hrady. V Joštovi zřejmě spatřoval nejlepšího kandidáta na říšský trůn, schopného muže, který pro Lucemburskou dynastii mnoho vykonal a zřejmě věřil, že ještě mnohé dokáže.

42 Nepočítáme-li období, kdy byla Morava odtržena od českého státu v letech 1469-1490 a 1608-1611.

43 Z manželství Jošta s Anežkou Opolskou nevzešli žádní potomci, nebo se nedožili dospělosti a Prokop nebyl vůbec ženatý.

Deset let nakladatelství Linda Polná

Po změně politického systému a přechodu na tržní ekonomiku po roce 1989 založili manželé Marie a Jan Prchalovi firmu Linda. Předmětem činnosti byl prodej knih a papírnického zboží. V roce 1998 byla firma rozšířena o stejnojmenné nakladatelství s orientací na regionální historickou a vlastivědnou literaturu. Od března roku 1991 má firma sídlo na Husově náměstí čp. 22 v Polné, kde zřejmě působí jakési genius loci. Sousední dům čp. 21 tvořil s čp. 22 ještě na počátku 20. století jednu budovu; majitel – obchodník Leopold Franc – rozdělil dům zděnou přepážkou na dva, aby v dědictví spravedlivě podělil svoje dvě dcery. V době první republiky sídlila v sousedním domě čp. 21 tiskárna a knihkupectví, kde kromě tiskovin byla, až do zastavení činnosti z moci úřední za Protektorátu Čechy a Morava, vytištěna celá řada publikací z historie Polné a polenského regionu. Autory těchto publikací byli vzdělaní vlastivědní regionální badatelé Břetislav Rérych, ředitel místního muzea a obvodní lékař MUDr. Karel Turecký. Doktor Turecký byl i redaktorem kulturně-historického a vlastivědného sborníku Polensko, který vycházel v tiskárně Bedřicha Zapletala.

Po dlouhých šedesáti letech se rozhodl vydavatelskou činností za vlastního autorského příspěví na uvedené regionální badatele navázat amatérský badatel Jan Prchal. Mimo podnikatelskou činnost, věren polenské tradici, se aktivně od mládí podílí na veřejném kulturním životě města. Soustavným a dlouholetým studiem polenské historie a blízkého okolí se vlastní píli vypracoval na uznávaného znalce místní historie a vlastivědného badatele na Polensku. Příležitostně publikuje své poznatky v regionálním i celostátním tisku, autorsky a redakčně se podílí na četných propagačních tiskovinách vydávaných Městem Polná.

Ve skromném zázemí za prodejnou Linda s počítačem, kopírkou a laserovou tiskárnou bylo od zrodu nakladatelství v roce 1998 do současnosti vydáno 58 publikací, z toho 48 oficiálních vydání. Počtem vydaných a prodaných výtisků se Linda řadí mezi renomované vydavatele regionální literatury. Knížky a brožury s větším počtem výtisků byly vytištěny v komerčních tiskárnách, u menšího nákladu v počítačovém zpracování nakladatelem Janem Prchalem, často s grafikou jeho přítele a kolegy z Klubu Za historickou Polnou Františka Macha.

Prvním skromným počinem nakladatelství Linda v roce 1998 bylo vydání zpěvníku (ve dvou sešitech) na objednávku country skupiny Bartáci a spol., v malém nákladu 50 kusů pro soukromé potřeby místních hudebníků a jejich přátel.

V pořadí druhou publikací byla v roce 1998 *Lidová píseň na Polensku* od autora Bohuslava Fišera (1906-1980). V Polné známý kulturní činitel a učitel byl velkým znalcem folkloristiky nejen v polenském regionu. Při svém působení v Polné (1927-1941 a znovu 1969-1975) usilovně sbíral a zaznamenával lidové popěvky (melodie i texty), koledy a pověsti. Výtah z nashromážděné látky připravili pro vydání Bohuslav Hladík a Václav Fišar. Bohuslav Hladík napsal úvodní slovo. Brožura obsahuje 41 lidových popěvků s notovým záznamem, textem a průvodním slovem.

V roce 1998 vydal Spolek přátel židovských památek prostřednictvím nakladatelství Linda v nákladu 500 kusů útlou brožurku autora Jana Prchala *Židé a Polná* s podtitulem *Židovské památky v Polné*. O rok později byla publikace vydána v německém jazyce s překladem Waltera Kuby.

Na přelomu 19. a 20. století se Polná zapsala do historie českých zemí Hilsnerovou aférou. Z vraždy devatenáctileté dívky Anežky Hrůzové byl obžalován židovský občan Leopold Hilsner. Takzvaný Polenský proces vyvolal mocnou vlnu antisemitismu, protože vražda byla tiskem označena za rituální. Proti této pověře se, jak známo, postavil Tomáš Garrigue Masaryk. V roce 1999, kdy uplynulo 100 let od této aféry, se k ní historikové v různých periodikách vraceli. Ve dnech 24. až 26. listopadu 1999 proběhla na půdě Univerzity Karlovy v Praze konference s názvem Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999. Třicet historiků z ČR, ale také z Izraele, Německa a USA zde předneslo své příspěvky ke sto let staré události a k problému antisemitismu. Nakladatelství Linda vydalo v roce 1999 při této příležitosti jako svou 3. publikaci v novém překladu Evy Červinkové knihu německého literárního a kulturního historika Bruno Adlera *Kampf um Polna (Boj o Polnou)* z roku 1934. Druhé vydání románového zpracování polenského případu vyšlo v nakladatelství Linda (167 stran, 1000 výtisků) s úvodním slovem literárního vědce a politického činitele Eduarda Goldstückera, profesora UK, univerzity v Sussexu a Brightonu; i to svědčí o významu nakladatelského činu. Ve stejném roce vydalo nakladatelství Linda k Hilsnerově aféře, která „proslavila“ Polnou, jako svou 5. publikaci sborník *Hilsneriáda – k 100. výročí 1899-1999* (188 stran, 500 výtisků) od autorského kolektivu v čele s odpovědným redaktorem, historikem PhDr. Bohumilem Černým, doplněný četnými obrazovými přílohami a dobovými fotografiemi. Obě publikace se setkaly se značným ohlasem i mimo polenský region; sborník „Hilsneriáda“ našel odezvu i v zahraničí a dočkal se v roce 2000 druhého doplněného vydání. Třetí publikací, zabývající se kauzou Leopolda Hilsnera, byla studie známého pražského historika Františka Červinky *Hilsnerova aféra a její literární dozvuk*. V nakladatelství Linda vyšla poprvé česky; původně byla vydána v roce 1968 v Londýně pouze v angličtině. Pro badatele a historiky vyšel k 100. výročí

justičního omylu pod názvem *Hilsneriáda – výběrová bibliografie* ještě soupis literatury (publikací, článků a studií), který uspořádal Jan Prchal.

Úspěch u čtenářů zaznamenala osmdesátistránková knížka *Polenské pověsti a povídky* z pera Milady Kislingerové. Nakladatelství Linda ji vydalo v roce 2000 a ještě v tom roce byla rozebrána. Autorka vtipnou formou převyprávěla 11 pověstí ze sbírky Rudolfa Radouše, uložené v archivu Klubu Za historickou Polnou. Příjemnými ilustracemi pověsti doplnila polenská výtvarnice Marcela Makovská. V roce 2000 vyšla v Lindě tiskem v malém nákladu 100 kusů také přednáška PhDr. Oldřicha Málka *O jenečském osídlení u Přibyslavi a jeho zániku*. Velkým přínosem pro obohacení regionální literatury bylo vydání knížky Ing. arch. Jaroslava Klenovského *Židovské město v Polné*. Studie s kapitolami: *Historický vývoj židovské obce; Vývoj počtu obyvatel, významné osobnosti; Židovská čtvrt'; Soupis domů židovského města v Polné; Synagoga a Židovský hřbitov* byla v Lindě vydána u příležitosti otevření zrekonstruované synagogy. V roce 2008 byla studie vydána podruhé s doplňky a drobnými grafickými úpravami. Čtvrtým počinem v roce 2000 byla biografie *Břetislav Rérych, tvůrce polenského muzea* z pera zkušeného jihlavského historika PhDr. Zdeňka Jaroše. Byla doplněna četnými obrazovými přílohami a rovněž vydána u příležitosti kulatého výročí – tentokrát k 100. výročí otevření muzea v Polné. V listopadu r. 2000, jak již bylo zmíněno, bylo realizováno II. vydání sborníku k případu Leopolda Hilsnera, tentokrát doplněné a pod novým názvem: *Hilsneriáda k 100. výročí píseckého procesu*.

V nakladatelství Linda dostali prostor i mladí autoři. V roce 2000 to byla Petra Pechová (nar. 1976), studentka Vysoké školy pedagogické v Českých Budějovicích, která si za téma diplomové práce zvolila život umělce – polenského rodáka, akademického malíře Karla Ludvíka Klusáčka (1865-1929), významného organizátora veřejného života v Praze. S titulem publikace *Malíř Staropražan K. L. Klusáček...* jsou spojeny počátky nakladatelství Linda. Kniha vyšla s podporou Klubu Za historickou Polnou, Městské rady v Polné a Miroslava Karase. Kromě umělecké tvorby věnovala autorka dvě obsáhlé kapitoly spolkové činnosti malíře v tehdejší Praze, kde působil se spolci Mánes, Volné směry, Jednota výtvarných umělců. Významně se podílel na činnosti Klubu Za starou Prahu. Věnoval se i podnikatelské činnosti v domě U Vejvodů, který ze vztahu k historické Praze koupil a s nemalými náklady zachránil před zbouráním. V domě vybudoval a provozoval jedno z prvních stálých kin v Praze. V závěru publikace najde čtenář fotografie z umělcovy tvorby a dobové dokumenty ke „Kinemě U Vejvodů“. V roce 2007 vydalo nakladatelství publikaci Filipa Plašila (nar. 1988) *Historie děkanského chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Polné* (140 stran, 500 výtisků). Autor, v tom čase student gymnázia v Jihlavě, v této studii, na svůj věk erudovaně, zpracoval historii největšího polenského svatostánku od roku 1242. Brožura byla vydána

k 300. výročí vysvěcení chrámu. Seznamuje čtenáře s polenským duchovenstvem od roku 1282, architekturou a vybavením kostela v současnosti. Publikace je doplněna četnými fotografiemi se sakrální tematikou.

V roce 2001 byl v Lindě vydán a vytištěn výstavní katalog s názvem *Děkanský chrám Nanebevzetí Panny Marie v Polné*, určený pro účastníky vernisáže výstavy *Běh času chrámu NPM*, pořádané Klubem Za historickou Polnou a Městem Polná ve dnech 6. až 16. září ve společenské místnosti radnice. Výstavu shlédlo přes dva tisíce návštěvníků.

Velkou zásluhu má vydavatel a zpravidla i autor Jan Prchal na publikacích z historie obcí polenského regionu, vydávaných u příležitosti významných jubileí, které jsou zpravidla první, v knižní podobě ucelené, zpracovanou historií obce nebo místního spolku dobrovolných hasičů. O nich se ještě zmíníme. Současně i budoucím generacím nabízejí podobné publikace pohled do minulosti obce a vypovídají dosud neznámé o životě jejich předků, kteří v obci žili nebo se tu jen narodili a měli tam domovské právo.

Knihou *Biografický slovník Polenska – významní rodáci a obyvatelé regionu* (226 stran, 1000 výtisků) navázal v roce 2002 autor a vydavatel Jan Prchal na publikaci Břetislava Rérycha *Rodáci a obyvatelé města Polné*, vydanou v roce 1936 nákladem Městské spořitelny v Polné a vytištěnou v tiskárně Bedřicha Zapletala. Podklady pro novou publikaci shromažďoval Jan Prchal po dobu 20 let z archivů, rodinných sbírek a dokumentů, literatury a četných periodik. Populárně sdělnou formou je ve slovníku uvedeno na 270 osobností od 15. století po současnost včetně žijících, kteří se svou činností zapsali do historie města. Jak sám autor v úvodu knihy uvádí, výběr byl z větší části zaměřen na literárně činné osobnosti.

Významnou pomůckou pro vlastivědné badatele a zájemce o polenskou historii je publikace formátu A4 *Bibliografie Polenska* (93 stran, 100 výtisků), kterou uspořádal Jan Prchal a v roce 2003 vydala Linda v členění 13 kapitol podle oborů činnosti, s abecedním řazením autorů knih, brožur a publikovaných příspěvků v místních, regionálních a celostátních periodikách ve vztahu k Polné. Také tato souborná práce vznikala více jak 20 let a je v počítačové verzi soustavně doplňována a upravována. Její druhé, doplněné vydání je v edičním plánu nakladatelství Linda na rok 2009. V roce 2003 vydala Linda ještě studii znalce starých zaniklých pozemních komunikací Dušana Cendelína z Vizovic *Polensko a staré pozemní komunikace. Teoretická východiska řešení a výsledky terénních průzkumů*. (formát A4, spirálové sesazení, náklad 200 kusů, 76 s., 28 ČB obr. příloh).

V roce 2004 bylo vydáno několik sešitových publikací, vytištěných v Lindě po zakoupení nových kopírovacích a tiskařských strojů zn. Nashuatec a Samsung. Od zhořského kronikáře a regionálního historika Jindřicha Coufala to byly publikace: *Kamenné kříže v katastru obce Zhoř* (32 str. a obrazové přílohy), *Farnost zhořská – historie a památky* (66 stran a obr. přílohy) a *Zhořská škola – historie a současnost* (16 str., obr. přílohy, za

spoluautorství se Zdeňkem Rajnoškem). Určitý zájem u místních čtenářů zaznamenaly vzpomínky kulturního činitele a někdejšího ředitele Čs. státního filmu Oldřicha Macháčka (1902-1990), které vyšly v nákladu 100 kusů (plus dvakrát dotisk po 100 kusech) pod názvem *Naše Vysočina* (68 stran, úvodní slovo Jan Prchal, doslov Jindřich Coufal a Bohuslav Hladík). U příležitosti slavnostního výlovu největší vodní plochy na Polensku a před odbahněním a úpravou vyšla drobná brožurka *Rybník Peklo v Polné* (autor Jan Prchal, 12 stran, náklad 100 kusů). Na objednávku Obecního úřadu v Rudolci byla v r. 2004 ještě vydána publikace Oldřicha Chalupy: *1904 – 2004. 100 let Sboru dobrovolných hasičů v Rudolci* (12 stran, náklad 120 kusů).

Téměř kronikářsky jsou zpracovány obsáhlé publikace z pera vydavatele Jana Prchala *Polná v 19. století* (72 stran, 200 výtisků), vydaná v roce 2005 a *Polná ve 20. století* (234 stran, 600 výtisků), vydaná v roce 2006 pro Město Polná za finanční podpory Fondu Vysočiny. Podklady pro výše uvedené publikace shromažďoval autor po dobu 15 let. Chronologicky zaznamenané dění ve městě v jednotlivých letech minulého století je doplněno četnými černobílými i barevnými obrazovými přílohami z bohatého archivu Klubu Za historickou Polnou a archivu autora. Obě jsou neocenitelným zdrojem informací pro historiky a vlastivědné badatele i pro budoucí generace.

Pro Základní školu v Dobroníně byla v roce 2005 v Lindě vydána publikace *Druhá světová válka – Sborník z výstavy k 60. výročí ukončení druhé světové války*, na níž se podílela skupina vybraných žáků z Dobronína (nestránkováno, náklad neuveden).

V řadě publikací vydaných během desetileté činnosti nakladatelství Linda jsou to, mimo výše uvedené, další tituly s regionální tematikou: *Básně* (r. 2001, devět básní polenských autorů s devíti grafickými listy Jiřího Dajče, rodáka z Polné, bibliofilie – volné listy, náklad 100 kusů), *Z historie domu č. XXIII. (546) v židovském ghettu v Polné* (r. 2000, neprodejně, nestránkováno, náklad 5 kusů, uspořádal Jan Prchal), *1903 – 2003. 100. výročí založení hasičského sboru v Hrbově* (r. 2003, 42 stran, náklad 300 kusů, obr. přílohy, uspořádal Jan Prchal), *100 let místní dráhy Dobronín – Polná* (r. 2004, 116 stran, náklad 1000 kusů, čtené obr. přílohy, autor Richard Cíla), *Neobvyklé přírodní události, úkazy, pohromy a katastrofy na Polensku* (2004, 32 stran, náklad 300 kusů, obr. přílohy, autor Jan Prchal), *Z historie domu čp. II (520) v židovském městě v Polné* (r. 2005, 16 stran, náklad 20 kusů, obr. přílohy, neprodejně, autor Jan Prchal), *Dobroutov 1356 – 2006* (r. 2006, 144 stran, náklad 350 kusů, čtené obr. přílohy, autoři Jan Prchal a Milan Šup), *Staletá historie zhořské farnosti* (r. 2006, 108 stran, náklad neuveden, čtené obr. přílohy, autor Jindřich Coufal), *80 let Základní organizace Českého svazu včelařů v Polné* (r. 2007, 42 stran, náklad 120 kusů, uspořádal Jiří Tesař), *1907 – 2007. 100 let od založení*

Sboru dobrovolných hasičů v Brzkově (r. 2007, 38 stran, obr. přílohy, náklad 150 kusů, uspořádal Jan Prchal), *TGM a Hilsneriáda* (r. 2007, 76 stran, náklad 200 kusů, autor Libor Toman). K publikaci *Dobroutov 1356–2006* končí recenze na knižní typy v Jihlavských listech (září 2006) slovy: „Nejen občanům Dobroutova se do ruky dostává ojedinělá a velmi dobře a čtivě zpracovaná brožovaná kniha mapující vše významné, co se v obci odehrálo, co k vesnici „patří“, a co stálo při daném rozsahu knihy k zaznamenání.“ Dodejme, že o publikaci projevili velký zájem občané Dobroutova při setkání rodáků obce k 650. výročí založení vsi a ke 100. výročí trvání hasičského sboru v obci, které se uskutečnilo 26. srpna 2006.

Publikace nakladatelství Linda se setkávají zpravidla s příznivou recenzí v regionálním tisku v době jejich vydání. Ve zvláštním čísle Polenska vyšla brožura *Polenské pivovary, hospody a hospůdky* autorů Milana Šupa a Jana Prchala (55 stran, 300 výtisků), kde kromě bohaté historie pivovarů jsou citovány i vzpomínky na polenský pobyt spisovatele Bohumila Hrabala, který zde prožil část svého dětství. Obsáhlá recenze v deníku Vysočina končí závěrem: „Publikaci vydalo agilní polenské nakladatelství Linda, které má na kontě již 28 knih a brožur svázaných s Polenskem. Nevelký náklad zeditované publikace bude určitě brzy rozebrán.“ (Vysočina, 27. 11. 2004). O publikaci projevila zájem nemalá obec zájemců o pivovarskou historii v ČR a pivovarská muzea.

Po „sametové revoluci“ se zájemci o polenskou historii sešli 21. ledna 1990 a založili Klub Za historickou Polnou. Spolek byl 19. února 1991 zaregistrován Ministerstvem vnitra a stal se členem Památkové unie. U zrodu klubu stáli Jan Prchal, Václav Fišar a Jiří Klusáček. V roce 1995 přišel Jan Prchal s návrhem obnovit vydávání kulturně-historického a vlastivědného sborníku Polensko, který byl vydáván v letech 1938 až 1941 Spolkem polenského muzea. Počátkem roku 1996 vydal klub první číslo Polenska v nákladu 300 kusů a navázal tak na kdysi v Polné velmi populární periodikum. Díky zájemcům o sborník a postupným získáním širokého okruhu autorů se zájmem o historii města a polenského regionu bylo od roku 1996 do současnosti vydáno 47 periodických čísel, každý rok čtyři (pouze v XV. ročníku v roce 2006 vyšel z ekonomických důvodů jen jeden obsáhlejší sborník). V letech 1996 až 2000 byl vydavatelem Polenska Klub Za historickou Polnou, od roku 2001 vychází sborník v nakladatelství Linda. Po celou dobu rediguje sborník Jan Prchal, složení redakční rady je různorodé – dle dodaných příspěvků a možností vydavatele.

Aby byl přehled publikací ucelenější, je třeba zaznamenat i některá neoficiální vydání tzv. soukromých tisků. Na náklady autora Waltera Kuby vydala a vytiskla Linda r. 2001 jeho autobiografické poznámky z II. světové války: *Z válečného deníku* (32 stran, 100 výtisků). Pro polenského hudebníka Oldřicha Klementa byla v roce 2001 u příležitosti jeho 50. narozenin

vydána vzpomínková brožura *Náš kamarád Oldřich Klement*, kterou sepsal Jan Prchal. Nákladem autora Waltera Kuby byla v roce 2002 v Lindě graficky připravena a vytištěna publikace *Vzpomínky z mládí* (20 stran, 30 kusů). V roce 2003 to byl příběh Janoše Pavelky z Havlíčkova Brodu, který emigroval v době komunistické totality z ČSSR pomocí letounu, opět od Waltera Kuby: *Na křídlech svobody* (12 stran, náklad neuveden).

Zvláštní pozornost si zaslouží autobiografický cyklus *Můj klukovský život na Zámku v Polné* od Jana Krátkého. Rodák z Polné (* 1929), žijící v Českých Budějovicích, v něm zachytil období svých klukovských let, čas dospívání a prvních lásek, roky studií na gymnáziu v Havlíčkově Brodě... Ve třinácti sešitech, vydávaných v Lindě postupně v letech 2001 až 2004, je barvitě zachycen kolorit Polné od poloviny třicátých letech, období protektorátu a první roky po skončení války. Zvlášť hodnotným se jeví text o událostech posledních válečných dnů v květnu 1945, nebo činnost polenských skautů... Krátkého vzpomínky zaznamenaly u polenských čtenářů úspěch.

Vydavatelství Linda se v průběhu deseti let své činnosti kromě publikací zabývalo ještě vydáváním pohlednic, map a propagačních tiskovin. Z pohlednic to bylo pět druhů Polné formátu A5, dvanáct běžného formátu C6 opět s náměty z Polné a ve stejném provedení ještě pohlednice obcí: Hrbov, Janovice, Kamenná, Nadějov a Ždírec. Z historických map stojí za zmínku Klaudyánova mapa Čech z roku 1518, mapa Čech anglického topografa Johna Speeda z roku 1626, Komenského mapa Moravy z roku 1627, plán města Polné z poloviny 18. století nebo mapa polensko-přibyslavského panství z roku 1770. Soubor vydaných tiskovin doplňují propagační trojskládačky, kopie historických vedut a fotografií Polné, informační letáky, kalendáře, záložky... Různé propagační tiskoviny, mapy a pohlednice, z nichž mnohé byly vydány ve spolupráci s Klubem Za historickou Polnou, jsou určeny především turistům a návštěvníkům města.

Vydané publikace o historii Polné a polenského regionu nacházejí své místo ve vědeckých a celostátních knihovnách, slouží badatelským účelům, studentům i zájemcům o regionální historii. Své pevné místo mají v knihovnách polenských rodáků k oživení vzpomínek „na čas her a malin nezralých“ prožitých ve městě s bohatou historií, protkaném hladinami rybníků a vroubeném lesy Českomoravské vrchoviny. Publikace mnohému připomenou slova Karla Čapka: „Rodný kraj je kraj dětství, kraj prvních a proto nejlepších dojmů, objevů a poznatků. Člověk se tam nemusí vracet, protože tam vlastně nepřestal žít, ať se stane cokoli...“

Závěrem nezbyvá než popřát agilnímu regionálnímu nakladatelství Linda Polná k jeho úspěšnému desetiletému jubileu i jeho spolupracovníkům z Klubu Za historickou Polnou, aby se i v dalších letech dařilo odvádět pro Polnou, oceněnou titulem Historické město roku 2006, a obce sdružené v Mikroregionu Polensko, stejně záslužnou činnost jako doposud.

Ivan Prokop

Světově proslulý malíř Josef Šíma maloval v Polné (Příběh jednoho akvarelu)

Když jsem v červenci r. 1991 procházel výstavou grafiky a kreseb ze sbírek Moravské galerie v Pražákové paláci na Husově třídě v Brně, upoutal moji pozornost barevný akvarel malovaný na papíře s motivem, pro mě velmi známým. Byla jím část východního okraje Husova náměstí v Polné s tzv. „horní bránou“ sklenutou mezi tehdejšími hotelem Zlatá hvězda a domem rodiny Filipenských (brána byla v 60. letech zbourána). Na popisce pod obrázkem stálo: *Polná, autor Josef Šíma, 5. 7. 1918*. Krátce na to jsem díky pracovníku oddělení moderního umění MG v Brně získal výpis z kartotéky s doplňujícím údajem, že akvarel byl galerií zakoupen v roce 1972 od jisté paní „M. C.“ z Prostějova.

Ještě ve výstavní síni galerie ve mně vzplanula touha poodhalit roušku tajemství nad vznikem Šimovy kresby a nad tím, jakou hrou osudu se Šíma v Polné ocitnul.

Vytyčil jsem si na toto téma několik hypotéz a začalo pátrání. Jasno do případu nevesla návštěva Pamětní síně Josefa Šímy v jeho rodišti Jaroměři, kde jsem očekával nějaké doklady o stycích Šimovy rodiny s příbuznými či známými v Polné. Bez úspěchu byla i návštěva pobočky Moravského zemského archivu v Kunštátě, kde je uložena písemná pozůstalost otce Josefa Šímy, architekta, malíře a středoškolského profesora v Brně, který byl vášnivým národopiscem. V tomto případě jsem spekoval o jeho případných stycích s polenským muzeem, jeho ředitelem Břetislavem Rérychem a jeho návštěvě Polné za doprovodu svého syna. Neúspěšně vyznělo i zkoumání případného Šimova příbuzenského vztahu s jistým Františkem Šimou (1899-1972), jeho vrstevníkem, který v Polné provozoval živnost a byl známý i jako básník. V úvahu připadaly i návštěvy jeho přátel ze studií či z vojny. Léta plynula a naděje na objasnění Šimova pobytu v Polné se pomalu vytrácely.

Překvapivý obrat nastal až v únoru 2007, kdy byl v týdeníku Reflex publikován článek Dr. Miroslava Jeřábka o osobnosti JUDr. Bohuslava (Bohuše) Kiliana (1892-1942), brněnského advokáta a vydavatele dvou společensko – kulturních revuí *Salon* a *Měsíc*, a co bylo pro můj případ nejdůležitější – dobrého přítele malíře Josefa Šímy, tehdy žijícího s rodiči v Brně. Ten mu, jak je v článku uvedeno, jako svatební dar namaloval obraz. Bohuslav Kilian byl vlastně bratrem Marie Hrabalové, roz. Kilianové, matky spisovatele Bohumila Hrabala, která v letech 1915-1919 žila se svou rodinou v Polné.

Po tomto zjištění se mně okamžitě vybavily vzpomínky polenské rodačky a pamětnice pobytu Hrabalových v Polné paní Vlasty Švejdové, roz. Sázavské, které jsem před časem zaznamenal. Paní Švejdová vzpomínala na časté návštěvy bratra Marie Hrabalové Bohuslava, který přijížděl za Hrabalovými z Brna. Uchovala si

jej ve své paměti jako pohledného, elegantního mladíka, s kloboukem s širokou střešou a šviháckou hůlkou, se kterou si v rukou ustavičně pohazoval.

Při znalosti těchto skutečností – návštěv Bohuslava Kiliána u Hrabalů v Polné a jeho potvrzeného přátelství s malířem Šímou mně vyplynul jednoznačný závěr. Počátkem července 1918 (v té době je Šíma zapsán ve 3. nedokončeném ročníku studia stavebního inženýrství na ČVUT v Brně v tzv. „letním válečném semestru“) pozval Bohuslav Kilián přítele Šímu k návštěvě své sestry do Polné. Pánové ochutnali v místním Měšťanském pivovaru, kde manželé Hrabalovi pracovali a bydleli, zlatavý mok, prošli se po rynku a na oběd zašli do restaurace „U Slovana“ na Husově náměstí. Tato vlastně patřila právovárečným měšťanům vlastním i pivovar, kde byl František Hrabal (Francin) hlavním účetním a jeho choť Marie pomocnou účetní. Potom Šíma vytáhl svoje malířské nádobičko a jak je patrné z perspektivy obrázku, namaloval svůj akvarel z některého okna restaurace a možná, že mu při tom přes rameno koukal čtyřletý Bohoušek Hrabal. A třeba nezůstalo u jednoho obrázku, žel, o dalších nemáme potuchy.

A jak se akvarel dostal z Polné až do Prostějova? I na to je odpověď. Šíma daroval obrázek Hrabalům. Od nich se dostal do Konic u Prostějova, odkud František Hrabal, ale i jeho bratr Josef (v prázách Bohumila Hrabala zvaný Pepin), pocházeli. V roce 1972 pak jedna z pozdějších Hrabalových příbuzných, nám již známá paní „M.C.“, nabídla akvarel Moravské galerii v Brně ke koupi.

Krátce o protagonistech příběhu:

Josef Š í m a (1891 Jaroměř – 1971 Paříž)

Malíř Josef Šíma je vedle Františka Kupky největším českým malířem 20. století, který se dokázal prosadit v samém centru světového umění – v Paříži, kde prožil i většinu svého života.

Po studiích na Umělecko-průmyslové škole a na Akademii v Praze v atelieru Jana Preislera a studiích na ČVUT v Brně, nacházíme počátky jeho malířského díla spjatého s realitou architektury města a jeho periferiemi.

Začátkem 20. let odchází do Paříže, kde počíná jeho cesta k procítěnému imaginativnímu malířství, byť z počátku ovlivněnému kubismem, futurismem a koketováním s geometrickou abstrakcí. Šíma vstupuje i na českou scénu. Stává se členem sdružení meziválečné avantgardy *Devětsil*. Záhy si vytváří vlastní poetiku s typickými symboly, které se objevují jako životní leitmotivy v celém jeho malířském díle. Šíma se prezentuje jako tvůrce nadreálných krajin, krajin klidu a míru, často připomínajících lidské torzo. Měl blízko k surrealismu, ale nikdy s ním nesplynul. Proslulé jsou i jeho portréty, neméně významná je jeho tvorba grafická a knižní. Koncem 60. let vytváří nádherné vitráže pro kostel sv. Jakuba v Remeši.

Dílo Josefa Šímy je rozptýleno ponejvíce ve všech významných evropských a amerických galeriích, ale i v soukromých sbírkách. Poprvé vystavoval v roce 1919 v Brně. Následovaly výstavy v Praze, Paříži, Londýně, Bruselu, v USA aj. Vyvrcholením byla přehlídka jeho celoživotní tvorby v roce 1992 v Muzeu moderního

umění v Paříži, která byla následně přenesena do Jízdárny Pražského hradu. V roce 1995 získala za 720 000 Kč portrét české herečky Nataši Gollové, namalovaný Šímou v roce 1932, i Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. V současnosti jeho obrazy dosahují na uměleckých aukcích milionových částek. Josef Šíma po sobě zanechal dílo, jež patří k uznávaným hodnotám světového malířství.

JUDr. Bohuslav K i l i a n (1892 Bosonohy u Brna – 1942 Brno)

Bohuslav Kilian vyrůstal spolu se svoji sestrou Marií nejdříve v Bosonohách, později v brněnských Židenicích na „Balbínce“. Dosáhl titulu doktora práv, avšak zájem o umění jej zavedl na studium kunsthistorie v Mnichově. Jeho záliba ve výtvarném umění jej dozajista sblížila s jeho stejně orientovaným přítelem v Brně – Josefem Šímou.

Výrazně na sebe Kilian upozornil až v roce 1922, kdy vstupuje do redakčního kruhu měsíčníku *Salon*, jež se profiloval jako ilustrovaná revue pro společnost, sport, divadlo, film, módu a výtvarné umění. Od 2. ročníku přebírá vedení redakce. Jeho zásluhou časopis dosáhl celostátního věhlasu. Dominuje v něm část s reprodukcemi výtvarných děl, ale i s širším literárním obsahem s četnými cestopisnými reportážemi. V roce 1932 Bohuslav Kilian ze *Salonu* odchází a zakládá novou revue s názvem *Měsíc*, později i v německé verzi *Der Monat*. Ta se záhy stává významným kulturním periodikem meziválečné éry. Do časopisu přispívají takové osobnosti jakými byli Karel Čapek, Adolf Hoffmeister, Vítězslav Nezval, E. E. Kisch, František Kožík, Vladislav Vančura, z cizinců pak Berthold Brecht a bratři Thomas a Klaus Mannovi. Jelikož časopis se stává tribunou demokraticky smýšlejících lidí je německá verze v tehdy již nacistickém Německu zakázána.

Rodinu Bohuslava Kiliana navštěvoval v Brně i jeho synovec, mladý Bohumil Hrabal, jak dosvědčují fotografie z rodinného alba dosud žijící dcery B. Kiliana paní Evy Kilianové. Vydavatelská činnost strýce Kiliana, debaty o výtvarném umění, literatuře, jeho osobitý humor a životní styl bonvivána dozajista imponovaly a ovlivňovaly mladého Hrabala, možná i v jeho pozdější literární tvorbě. Následkem těžké nemoci však Bohuslav Kilian umírá ve svých nedožitých 50 letech.

František H r a b a l (Francin), (1889 Konice u Prostějova – 1966 Nymburk)

Nevlastní otec Bohumila Hrabala přišel do Polné jako svobodný na pozvání svého strýce Františka Janků, který zde provozoval obchod a sodovkárnou. Zpočátku pracuje jako příručí a účetní strýcovy firmy. Později přijímá místo účetního polenského Měšťanského pivovaru, kde jeho rodina i bydlela. F. Hrabal se svou ženou Marií byli zapálenými divadelníky místního ochotnického spolku.

Marie H r a b a l o v á, roz. Kilianová (1894 Brno – 1970 Nymburk)

Přichází do Polné v roce 1915 z Brna jako svobodná matka s ročním synem Bohumilem. Pracuje jako pomocná účetní v Měšťanském pivovaru. V roce 1916 se vdává za účetního Františka Hrabala, který si malého Bohumila osvojuje a ten

získává jeho příjmení. V témže roce se manželům Hrabalovým narodil druhý syn Břetislav. Z Polně odcházejí Hrabalovi v srpnu 1919 do Nymburka, kde otec Hrabal zastává místo účetního a později i ředitele místního pivovaru.

Závěrem děkuji Moravské galerii v Brně za poskytnutí fotokopie akvarelu.

Prameny a literatura:

Jeřábek, M.: *Bohuslav Kilián*. Reflex, č. 5, 60-63, Praha, 2007

Mazal, T.: *Spisovatel Bohumil Hrabal*. Torst, Praha, 2004

Prchal, J.: *Biografický slovník Polenska*. Polná, 2002

Prokop, I., Prchal, J.: *Ze vzpomínek Vlasty Švejdové, roz. Sázavské, nar. 1904, na pobyt Hrabalových v Polně*. Polensko, roč. XI, č. 3, Polná, 2002

Šmejkal, F.: *Josef Šíma*. Odeon, Praha, 1988

Milan Šup

Nedožitých 75 let herečky Míly Myslíkové

Bohumila Myslíková, narozená 14. února 1933, divadelní a filmová herečka, která zemřela 11. února 2005 v Praze, našla místo posledního odpočinku na hlavním hřbitově v Polně. Nenápadný pomníček u hlavní cesty v blízkosti kostela sv. Barbory připomíná kolemjdoucím především její laskavost a starostlivou maminku Štěpána Šafránka v prvních čtyřech dílech „básnické komedie“ režiséra Dušana Kleina.

Rodačka z Třebíče vystudovala herectví na JAMU v Brně, kde získala první angažmá v Divadle Bratří Mrštíků. Od roku 1964 působila 13 let v Divadle Jaroslava Průchy v Kladně. Na prknech, která znamenají svět, si zahrála Kláskovou v Jiráskově *Lucerně*, byla to i Maupassantova *Kulička* a mnoho dalších divadelních rolí. Od roku 1977 byla herečkou „na volné noze“ jako členka hereckého souboru Čs. filmu a Filmového studia Barrandov.

Polenští znají Mílu Myslíkovou z filmu a televizní obrazovky. Film a televize byly její hlavní doménou, kde byla obsazována do rolí laskavých i rázných maminek a manželek. Ve filmu začínala už jako jedenaadvacetiletá. Byl to snímek *Nejlepší člověk*, kde si zahrála s králem českých komiků Vlastou Burianem. Po epizodách v různých snímcích ji svěřil větší roli režisér Juraj Herz – Zemkovou v detektivce *Znamení raka*. Z desítek menších i větších rolí ve filmu a televizi připomeňme, dnes již klasické filmy: *Rozmarné léto*, kde byla záletnou manželkou Kateřinou; *Marečku, podejte mi pero!*, jako manželka a matka Kroupová „studujících“ otce a syna Sovákových; výrazně se zapsala jako Hilmarová v *Petrolejových lampách*. Také v televizi vytvořila řadu

postav; pamatujeme si ji zejména ze seriálu *Hříšní lidé města pražského*.

Zahrála si také ve filmu natáčeném v Polné. V roce 1984 zde točil některé scény filmu *Hele, on letí!* režisér Tomáš Tintěra, kde M. Myslíková hrála Vaněčkovou společně se známými herci Josefem Somrem, Bronislavem Poloczkiem, Františkem Husákem... Ve filmovém komparzu se při natáčení filmu uplatnili i polenští občané.

Míla Myslíková navštěvovala svého bratra, žijícího v Polné, později, když se jeho rodina přestěhovala, v Záborné. Zastavme se na chvíli při míjení jejího pomníčku na polenském hřbitově a vzdejme dík za radost, kterou nám rozdávala a rozdává z filmů, které máme možnost shlédnout v televizi i v současnosti.

Jiří Jakeš

Starobylé kameny v okolí obce Hrbov

Obec Hrbov patří spolu s Brzkovem, Dobroutovem, Skryšovem, Zábornou a Janovicemi mezi nejstarší na Polensku. Vznikla zřejmě kolonizací ve 13. století a po celý středověk patřila k polenskému panství.

Bývalý okres Jihlava, pod který Polná a Hrbov posledních 40 let spadaly, se řadí k lokalitám s největším počtem smírčích kamenů. V Polné a okolí je několik smírčích křížů a kamenů, které již byly v literatuře popsány. Přesto bych vás chtěl seznámit se zajímavým kamenem, který se jako jediný dochoval v katastru obce Hrbov. (Dle vyprávění pamětníků zde býval ještě jeden, ten však zmizel neznámo kdy a neznámo kam.)

Smírčí kameny byly většinou vztyčovány na místech násilných činů a tragických událostí a pro budoucí generace měly být připomínkou takových příhod. Bohužel, pětina z více než tisícovky památných kamenů v celé republice z volné krajiny mizí...

Obecně smírčí kameny dle tvaru dělíme do tří skupin: smírčí kříže, křížové kameny (kam patří i ten hrbovský) a kruhové stély. Vždy jsou zhotoveny z jednoho kusu kamene, buď několika úderů sekáče či jemnou kamenickou prací. Nejstarší pocházejí z 15. až 16. století, přičemž skutečně nejstarší český smírčí kámen není možné spolehlivě datově určit a v tisku často uváděné údaje jsou víceméně spekulativní.

Křížový kámen v Hrbově se nachází severovýchodně od obce v místech zvaných Dlouhé louky, kde dříve byly louky a pastviny. Kámen, který původně stával hlouběji v poli a nedávno byl znovu vztyčen při okraji lesa, je vytesán z tvrdého pískovce. Má rozměry 870x40mx300 mm. Kamenný sloupek nese

jednostranný reliéf s vyobrazením poměrně masivního kříže (580x230 mm), pod jehož levým ramenem je zanesen předmět podobný ostrvi. Nad křížem, v rohu sloupku, vytesal kameník obrazec, podobný šipce či okovanému konci radlice. Někteří místní občané se přiklánějí k výkladu, přetrvávajícím od konce 19. století; podle toho obrázek znázorňuje divoké prase. Vžitá pověst, že v tomto místě napadla "bachyně" pracujícího rolníka, je nejrozšířenější. Dle místního občana S. Brabce se rolník jmenoval Klusáček. Snad se "bachyně" bála o svá mláďata, snad je hospodář vyplašil při osekávání smrčku, každopádně prý na něho divoká svině zaútočila a ten napadení nepřežil.

Někteří badatelé spojují ostrv buď se znakem pánů z Lipé, kteří vlastnili Polnou v I. polovině 14. století, jiní kámen označují za mezník panství řádu německých rytířů. Kámen svým původem ale určitě nesahá do 14. či 15. století. Svědčí o tom jeho zchovalost, zejména v opracování. Lidé z Hrbova kladou jeho vznik dokonce až do století devatenáctého, ale pravděpodobně bude o jedno století starší. Rozhodně však tento němý svědek nějaké události stojí za vidění.

V Hrbově stával, jak jsem již krátce naznačil, do 50. let minulého století ještě jeden kříž. Mnozí ze současných obyvatel obce ho dosud pamatují. Dle informací několika pamětníků stával severovýchodně od obce v místech zvaných Končiny na pozemku, který je ve vlastnictví rodiny Vomelovy. Zničen byl údajně při rozorávání meze, kdy byla zahrnuta i cesta, která kolem kříže vedla. Poté byl kříž odstraněn a jeho část se kolem cesty "povalovala" ještě v roce 1953. Pak ovšem zmizelo i změněné torzo. Podle vyprávění Josefa Lašky byl kříž asi 2,5 m vysoký s výjevem oráče a párem volů na kovové destičce, umístěné ve středu kříže. K tomuto kříži se váže pověst. V těchto místech, na svátek sv. Anny (26. července), kdy se nesměla vykonávat žádná práce, zde oral jistý hospodář. Kolemjdoucí procesí, které směřovalo z Poděšína až ke kostelu sv. Anny do Pohledu, oráče káralo za to, že porušil svátek. Nato prý rolník prohlásil: "Než se svatá Anna vyspí, já pole doorám." Pověst končí smrtí oráče, který byl za své rouhání potrestán – uhodil do něj blesk a on na místě skončil.

Říká se, že vezmeme-li kříži jeho místo, "ztrácí svoji duši, jméno i příčinu vzniku." Mělo by být naší povinností tyto zajímavé památky chránit.

Prameny a literatura:

Čechtický, T.: *Konec křížů v Čechách*, Týden č. 41/1996, s. 56-61

Informace Josefa Lašky z Hrbova

Jurman, H.: *Smírčí kameny na Vysočině*, Žďár nad Sázavou 1996, s. 66 a 67.

Procházka, L. – Navrátil, V.: *Staré kamenné kříže a křížové kameny okresu Jihlava*. In: VVM č. 2/1996, s. 142, 152.

...ještě Hrabal a Polná...

V roce 2005 vydalo nakladatelství Academia knihu vzpomínek Adolfa Branalda *Tichý společník*. V kapitole Pábitel je v části textu zmíněna Polná v souvislosti se spisovatelem Bohumilem Hrabalem. Adolf Branald mj. píše:

"Napsala mně Růžena Vacková z Polné, gratulovala k narozeninám, ale dvě třetiny dopisu se týkaly Hrabala. Mám se ho zeptat, proč na její dlouhý a upřímně psaný dopis, psaný před dvěma roky, neodpověděl, ač adresa byla správná.

Musím Vám sdělit, pokračuje paní Růžena, ale už bez výčitek, že Hrabal byl v Polné můj soused. Bydlel v pivovaře. Jeho krásná maminka, kterou jsem zbožňovala (hrála taky divadlo), chodila k nám s malým Bohouškem nakupovat do obchodu hned naproti pivovaru. Bohoušek byl také roztomilý, zvědavý a hezký kluk. Čiperný až moc. Proto my, Poleňáci, máme z něho radost. Rádi čteme Jeho knížky a vzpomínáme na Něho i na Jeho drahou, líbezně krásnou, láskyplnou maminku. Moc jsme ale litovali, když nám odjeli do Nymburka. Byla bych nesmírně ráda, kdyby se pan spisovatel Bohoušek Hrabal přijel do Polné podívat, aby viděl, jak ta naše Polná zkrásněla. Snad si od Něho zasloužím pár řádků, každý mi odepiše, jenom Bohoušek ne... Posílám Vám pohlednici a napište, jak se Vám líbí. Ten velký rybník se jmenuje Peklo. Tam se Bohoušek jednou topil. Pozdravujte Ho ode mě a od celé Polné.

Což jsem učinil. Měl z dopisu radost, ale protože nevím, zda paní Růženě odpověděl, a protože jsem o tom pochyboval, poděkoval jsem jí za blahopřání a snažil jsem se jí vysvětlit, proč na dopisy neodpovídá. I když v *Rukověti pábíteleského učně* upozorňuje, že je pisatelem výhrůžných dopisů, pochybuji, že někdy takový dopis napsal. Stejně tak není dopisujícím členem Akademie pábení, jak říká v *Životě bez smokingu*. Čtvrtou třídu ČAV, která měla na starosti literaturu, tedy pábení, rozpustil Zdeněk Nejedlý počátkem padesátých let minulého století. Pravda, v posledních letech života si dopisoval s Dubenkou, ale v onom případě šlo pouze o způsob, jak své rozhárané city sdělit všemu lidu, podobně jako se o to snaží herec stojící na scéně sám a sdělující zvědavému obecenstvu, co se v něm děje. Milá paní Růženo, Bohoušek psal dopisy strašně nerad. Na všechny odpovídal hromadně, v knížkách. Jsou tam všechny odpovědi na všechny dotazy, stačí jen pozorně číst. Neříkal tomu ani dopisy, ani román, ani vzpomínky, ani eseje. Říkal tomu texty. Byla to nejintimnější korespondence, jaká byla v této zemi v druhé polovině dvacátého století mezi lidmi a pábitem navázána."

Stanislav Sobotka

Robotní povinnost k děkanskému kostelu v Polné

Tuto robotu k polenskému kostelu založil dle listiny psané na pergamentu roku 1601 Hertvík Žejdlíc ze Šenfeldu, majitel polenského panství.

Zápisem v gruntovní knize špitálských vesnic z roku 1653 je uvedena povinnost platu tří gruntů v Horní Věžnici z chrámu Páně Matky Boží v Polné. Jedná se o grunty: čp. 2, na němž hospodařil Augustin Čumpl, čp. 6 hospodáře Vávry Kunce a čp. 7 – hospodář Jakub Babák.

Dle smlouvy z r. 1775 (Pamětní kniha polenských děkanů z r. 1836), sepsané v Polné na zámku a podepsané vrchním Josefem Karlem Czičanem byli tito tři pololánici z Horní Věžnice osvobozeni od vrchnostenkové roboty a byli zavázáni k práci v děkanském kostele. Každý týden aby zametli a jinak vyčistili kostel. Dále, aby každému děkanu každoročně okopali zelí a řepu, v době žní aby svezli obilí z jeho polí.

Zrušení roboty

Oprávněný:

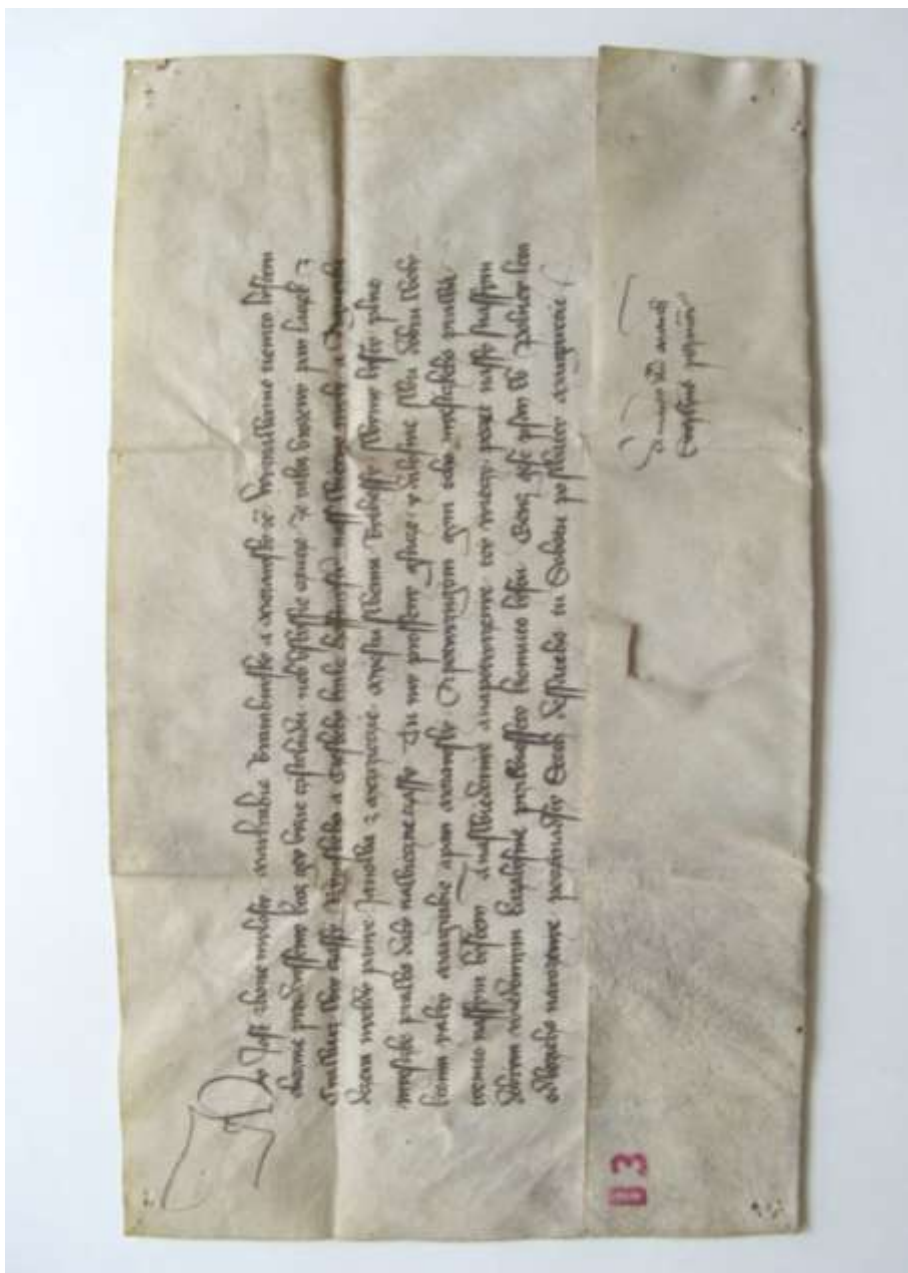
Děkanský chrám páně Matky Boží v Polné

Povinný	číslo pop.	držebnost	ruční roboty ke kostelu dle úmluvy	úrok	jistina výkupní
Josef Čumpl	2	půllán	13 zl. 13 kr.	28 kr.	91 zl. 10 kr.
Vojtěch Kunc	6	půllán	13 zl. 13 kr.	31 ¹ / ₄ kr.	91 zl. 35 kr.
Václav Kunc	7	půllán	13 zl. 13 kr.	26 kr.	91 zl. 5 kr.
úhrnem			39 zl. 39 kr.	85 ¹ / ₄ kr.	273 zl. 50kr.

Z vypočtené náhrady uhradil jednu třetinu stát a jednu třetinu země, zbývající třetina předepsána povinnému. Od německobrodské komise pro vyvazení dne 2. ledna 1851 – Farkač, řídící komise. Schválení ústřední komisí v Praze 3. dubna 1851.

Tyto usedlosti měly též povinnost odvod úroku pro dietrichštejské panství. (Viz Polensko, č. 4/1999.)

Prameny: Státní okresní archiv Jihlava, fond Okresní soud Polná I.

Markraběcí listina z 19. července 1410, vydaná v Polné (obr. k článku *Osobnost moravského markraběte Jošta Lucemburského a jeho návštěva Polné*)

Smírčí kámen v katastru obce Hrbov (obr. k článku
Starobylé kameny v okolí obce Hrbov)

Josef Šíma: Polná, 5. 7. 1918; v originále barevný akvarel
na papíře o rozměru 45x37 cm, ze sbírky MG v Brně
(obr. k článku *Světově proslulý malíř Josef Šíma maloval v Polně*)

Urna s ostatky herečky Míly Myslíkové na hřbitově sv. Barbory v Polné
(obr. k článku *Nedožitých 75 let herečky Míly Myslíkové*)